

הנחיות היועץ המשפטי לממשלה	משפט מינהלי ממשלה – אתיקה
תאריך: ה' בכסלו תשפ"ב, 9 נובמבר 2021 מספר הנחיה: 1.1714	פרשנות סעיפים 2 ו-3 לחוק שירות הציבור (הגבלות לאחר פרישה), התשכ"ט-1969

פרשנות סעיפים 2 ו-3 לחוק שירות הציבור (הגבלות לאחר פרישה), התשכ"ט-ט

1969

רקע

1. חוק שירות הציבור (הגבלות לאחר פרישה), התשכ"ט-1969 (להלן: **החוק** או **חוק הצינון**) קובע שורה של מגבלות על עיסוק של עובד לאחר פרישתו משירות הציבור. הנחיה זו תתמקד בסעיף 2 לחוק (להלן: **הסעיף** או **סעיף 2**),¹ אשר זוהי לשונו:

"מי שטיפל, אגב מילוי תפקידו בשירות הציבור, בענין פלוני של אדם פלוני, לא ייצג אחרי פרישתו מהשירות את האדם באותו ענין כלפי המוסד של שירות הציבור שבו שירת".

במילים אחרות, סעיף 2 לחוק מטיל מגבלה על עובד שפרש מהשירות הציבורי מלייצג אדם מסוים בעניין מסוים, אל מול המוסד שממנו פרש, כאשר הפורש עסק באותו עניין של אותו אדם במסגרת תפקידו בשירות הציבורי. בשונה ממגבלות אחרות הקבועות בחוק הצינון, **המגבלה הקבועה בסעיף 2 אינה תחומה בזמן**. כמו כן יצוין כי הפרת הוראה זו מהווה עבירה פלילית שעונשה – שישה חודשי מאסר (סעיף 8 לחוק).

2. נוכח ההתייחסות המעטה בפסיקה ובספרות באשר לפרשנות סעיף 2 ולאופן יישומו, הנחיה זו תבקש לבאר את הדין המצוי בנוגע ליישום הסעיף, ולצקת תוכן למונחים השונים המרכיבים סעיף זה, על בסיס הדין הקיים והניסיון שהצטבר במרוצת השנים. בסיום הנחיה זו נעמוד בקצרה גם על עיקריו של סעיף 3 לחוק.

בכל הנוגע לסעיף 4 לחוק הצינון, ניתן להיעזר בהנחיית היועץ המשפטי לממשלה מספר 1.1711 שכותרתה "גיבוש עמדת המדינה לגבי תקופת הצינון הראויה לפורשים משירות הציבור". כמו כן, ניתן להיעזר בהנחיית הנציב מספר 4.5 שכותרתה "אופן הטיפול בבקשות למתן היתר לפי חוק שירות הציבור (הגבלות לאחר פרישה), התשכ"ט-1969".

תכליות חוק הצינון

3. ביסודו של חוק הצינון עומדת התכלית של שמירה על טוהר המידות בשירות הציבורי, ובכלל זאת שמירה על אמון הציבור בשירות הציבורי והניהול התקין והיעיל של השירות. מתכלית זו נגזרים טעמיו העיקריים של החוק, והם למנוע מצב בו איש ציבור יתקשר בסמוך לאחר הפרישה עם גוף בו הוא טיפל במסגרת השירות הציבורי (לעניין זה, ראו סעיף 4 לחוק); וכן, למנוע מצב בו מי שהיה איש ציבור ינצל את המעמד והקשרים שנוצרו בתקופת כהונתו בשירות כדי לקדם עניינים אישיים

¹ לעניין פרשנות סעיף 4 לחוק והאופן בו על המדינה לגבש עמדתה בעניין בקשות לקיצור תקופת הצינון הקבועה בסעיף האמור, ראו הנחיית היועץ המשפטי לממשלה מס' 1.1711 שכותרתה "גיבוש עמדת המדינה לגבי תקופת הצינון הראויה לפורשים משירות הציבור".

או עסקיים (לעניין זה, ראו סעיף 3 לחוק) (וראו: יצחק זמיר, **הסמכות המינהלית** כרך א 665 (מהדורה שניה מורחבת 2010)).

4. סעיף 2 לחוק מבקש לתת מענה לחשש מוגבר של פגיעה בטוהר המידות, שכן מצב בו פורש ימשיך לעסוק בעניין מסוים בו טיפל במסגרת שירותו הציבורי, אך הפעם מצידו השני של המתרס, סותר באופן מובהק את תכלית החוק ובמידה רבה מאמת את החשש שהפורש ניצל את תפקידו הציבורי לתועלתו הפרטית.² כך, בעניין המ 833/80 **טרומפולר נ' מדינת ישראל**, פ"ד לה(3) 700, 699 (1981) (להלן: **עניין טרומפולר**), ציין הנשיא לנדוי כי מטרתו של סעיף 2 לחוק היא הטלת איסור על ניצול מידע וקשרים שרכש הפורש בהיותו עדיין עובד הציבור, לשם השגת יתרונות עבור לקוחותיו אחרי פרישתו מן השירות. בעניין עת"מ (ת"א) 1890/07 **פוגל נ' עיריית רמלה** (נבו 12.10.2008) (להלן: **עניין פוגל**), ייחס השופט מודריק לסעיף 2 תכלית נוספת שיסודה במראית עין, אשר פגיעה בה גורעת מהאמון שרוחש הציבור לשירות הציבורי.

5. נוכח החשש המוגבר, לסעיף זה מאפיינים ייחודיים המבדילים אותו מסעיפים אחרים בחוק. ראשית, כאמור, מדובר במגבלה שתחולתה אינה מוגבלת בזמן. קרי, עובד שפרש משירות הציבור לא יוכל לייצג באותו העניין שבו הוא עסק, את האדם שהוא טיפל בעניינו במסגרת תפקידו בשירות הציבורי, וזאת בלא מגבלת זמן. שנית, לא ניתן לקבל היתר לסטות מהוראות סעיף זה או לקיצור של תקופת המגבלה הקבועה בו (להבדיל, למשל, מהיתרים שניתן לקבל על מנת לסטות מהוראות סעיף 4 ו-5 לחוק).

6. מאפייניו של הסעיף, ובפרט העובדה שאינו תחום בזמן, מובילים, מעצם טבעם, לפגיעה קשה יותר בחופש העיסוק של הפורש. פגיעה זו הוכרה כמוצדקת זה מכבר, וראו למשל דברי בית המשפט המחוזי בירושלים, בשבתו כוועדה למתן היתרים לפי החוק, בעניין **מזוז**:³

"אכן, הוראות החוק פוגעות במידה מסוימת בזכותו של עובד הציבור לחופש העיסוק לאחר פרישתו. כפי שצינו, הוראות החוק נועדו לשמור על טוהר המידות ועל אמון הציבור במערכות השירות הציבורי. לכן, כל אדם המצטרף לשירות הציבורי מקבל על עצמו, כחלק מתנאי השירות, מגבלות מסוימות החלות עליו עם סיום תפקידו. זהו חלק מן ה"מחיר" שמשלם עובד ציבור המקבל על עצמו תפקיד ציבורי בכלל ותפקיד בכיר בעל עוצמה והשפעה רמה בפרט. גם אם לעיתים מדובר ב"מחיר" כבד, נראה כי הוא מידתי וראוי שכן ביסודו נעוצה מטרה חשובה מאין כמותה של שמירה על טוהר המידות בשירות הציבור ועל אמון הציבור בו."

על אף האמור, ברי כי פגיעה זו, לצד העובדה שלהפרת סעיף 2 בחוק הצינון יש כאמור משמעות פלילית, מחדדות את הצורך לפרש את הוראת הסעיף באופן סביר ומידתי.

פרשנות סעיף 2 לחוק

7. לשם יישום סביר ומידתי של סעיף החוק, נעמוד להלן על רכיבי הסעיף והאופן בו יש לפרשם:

א. **ייצוג** – הסעיף קובע כי האיסור החל על הפורש הוא מפני **ייצוג** של אדם מסוים בעניין מסוים כלפי המוסד ממנו פרש. **יש לפרש את מונח ה"ייצוג" באופן תכליתי, כך שיחול ביחס לכל פנייה של**

² רמי יובל "תעורות לחוק שירות הציבור (הגבלות לאחר פרישה), תשכ"ט-1969" **משפטים** ה', 474, 485 (1974).

³ ו"ע (מחוזי י-ם) 319/08 **מזוז נ' נציבות שירות המדינה** (נבו 23.6.2008) (להלן: **עניין מזוז**).

הפורש בשמו של אותו אדם ואותו עניין. כך גם במקרים בהם ניתן ייעוץ לצורך ייצוג של גורם מסוים כלפי המוסד הציבורי שממנו פרש המייצג, אף אם הייצוג של אותו גורם לא נעשה במישרין על ידי המייצג הפורש. כך למשל, נראה בפורש כמייצג אדם כלפי המוסד הציבורי שממנו פרש, אם הוא חלק מצוות ההגנה של אותו אדם בהליך משפטי שבו מעורב המוסד הציבורי שממנו פרש, וזאת, אף אם הוא לא מי שטוען בפני בית המשפט. שכן, לעניין ה"ייצוג" לפי סעיף 2 לחוק, אין נפקא מינה בין הגורם הניצב בקדמת הבמה אל מול חבר אחר בצוות ההגנה, כאשר שניהם פועלים לצורך ייצוג עניינו של האדם כלפי המוסד הציבורי ממנו פרש. כמו כן, אין מקום לצמצם את פירוש המונח רק לכדי ייצוג לשם עשיית פעולה משפטית מן הסוג המוגדר בחוק השליחות, התשכ"ה-1965, או לכדי מצבים של ייצוג בעימות בין לקוחו של הפורש לבין מוסד ציבורי (ובהקשר זה ראו עניין **טרומפולר**). כך למשל, גם מתן חוות דעת מומחה לצורכי הליך משפטי, יכול לעלות כדי ייצוג לעניין הסעיף. לסיכום האמור, כפי שצוין, "ייצוג" לפי הסעיף כולל כל מקרה בו אדם פונה או עומד בשמו של אדם אחר כמפורט לעיל.

ב. **כלפי** – סעיף 2 לחוק, לפי לשונו, אינו מוגבל לייצוג "בפני" המוסד ממנו פרש המייצג, אלא עושה שימוש במונח "כלפי", שהוא רחב יותר במהותו. מכאן, שהייצוג האמור אינו מוגדר רק לייצוג במישרין מול המוסד הציבורי, אלא שבגדר מושג זה נכלל גם ייצוג בפני בית משפט, גוף או גורם אחר, במסגרת הליך בו מעורב המוסד הציבורי ממנו פרש המייצג.

ג. **המוסד של שירות הציבור בו שירת הפורש** – בהקשר זה, לשון הסעיף קובעת כי האיסור על הייצוג באמצעות הפורש חל רק כלפי "המוסד של שירות הציבור בו שירת". היבט זה מצמצם את המגבלה רק לכדי המוסד הספציפי בו שירת הפורש, ובכך במידה רבה מאזן את הפגיעה המחמירה בחופש העיסוק הגלומה בסעיף זה בפורשים מהשירות הציבורי. כך, כאשר מדובר בפורש מרשות מקומית, האיסור חל רק על ייצוג באותו עניין בפני הרשות המקומית הספציפית ולא ביחס לכל הרשויות המקומיות באשר הן. ואולם, כאשר מדובר על פורש משירות המדינה, האיסור יחול על ייצוג באותו עניין בפני כל משרדי הממשלה, ולא רק על ייצוג בפני המשרד הממשלתי הספציפי שממנו פרש האדם. זאת, בראש ובראשונה, מהטעם שהחוק עצמו רואה בממשלה על כלל משרדיה גוף אחד. מוסדות השירות הציבורי לעניין החוק מפורטים בסעיף 1 לחוק וכן בתוספת הראשונה לחוק, ובמסגרת זו נמנה שירות המדינה כגוף אחד, לצד שאר הגופים הציבוריים, ובהם – רשות מקומית, מועצה דתית, שירות התעסוקה, המוסד לביטוח לאומי וגופים נוספים בשירות הציבורי.⁴ גישה זו של החוק, לפיה הממשלה על כלל משרדיה מהווה גוף אחד כלפי הציבור הישראלי, כפי שרשות מקומית, על אגפיה השונים, פועלת כגוף אחד כלפי הציבור המצוי בתחומי הרשות, באה לידי ביטוי גם בתקנון שירות המדינה המסדיר באופן שווה את תנאי העסקתם של כלל עובדי המדינה במשרדי הממשלה השונים, באחריות המשותפת בה חבה הממשלה בפני הכנסת לפי חוק יסוד: הממשלה ועוד.

ד. **טיפול** – הסעיף חל על עניין פלוני של אדם פלוני בו טיפול העובד במסגרת תפקידו בשירות הציבורי. על מנת לבחון איזה עיסוק עולה כדי טיפול כלשון החוק, יש לבחון באופן תכליתי את סוג ומהות

⁴ בהקשר זה יצוין כי ישנם גופים נוספים בשירות הציבורי שבמסגרת החוק המקום בעיניים נקבעה תחולה מפורשת של הוראות החוק על עובדי הגוף. כך למשל נקבע בעניין הרשות לפיתוח הנגב, הרשות לפיתוח הגליל, הרשות הלאומית להסמכת מעבדות, רשות החדשנות, הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו, הרשות לפיתוח ירושלים ועוד.

הטיפול באותו העניין. כך למשל, בצד טיפול מהותי ומעמיק בעניין מסוים, יש לכלול במונח זה גם מעורבות והשפעה של ממש בהליך היועצות בנוגע לעניין מסוים, באופן שכולל חשיפה של העובד למידע פנימי רגיש (כפי שנקבע על-ידי בית המשפט העליון בעניין **מסרי**),⁵ או למשל החלטה או השפעה בנוגע לניתוב הטיפול בעניין מסוים, אף אם הדבר נעשה במסגרת דיון חד פעמי. מנגד, כאשר מדובר בעיסוק במובן הטכני גרידא, אשר לא כולל בחובו הפעלת שיקול דעת של הפורש ואשר נעדר יכולת השפעה על ניתוב הטיפול בעניין מסוים, ככלל, הדבר לא ייחשב כטיפול לעניין הסעיף.⁶

ה. **"עניין פלוני של אדם פלוני"** – היבט זה הוא המתווה והמגדר בצורה המובהקת ביותר את גבולותיו המצומצמים של האיסור הקבוע בסעיף 2. לשון הסעיף קובעת כי האיסור יחול באופן מצומצם ורק במקרים בהם ישנה זהות בין העניין הספציפי וזהותו של הגורם הספציפי בו טיפל עובד הציבור לבין הגורם והעניין בו הוא מבקש לטפל לאחר פרישתו, כאשר זהות העניין וזהות הגורם הם שני תנאים מצטברים. מלשון זו של החוק ניתן ללמוד כי המחוקק ביקש להחיל מגבלה זו, אשר כאמור אינה מוגבלת בזמן, באופן מצומצם ורק במקרים בהם ישנו חשש כי אדם עשוי לטפל בדיוק באותו העניין משני צדדיו – קרי מתוך השירות הציבורי, ומחוצה לו. כלומר, האיסור יחול רק ביחס לעניין פרטני שבו טיפל העובד, כגון טיפול בבקשה, פנייה או החלטה ספציפית, בו לקח הפורש חלק במסגרת מילוי תפקידו בשירות. להבדיל מעניין פרטני, הסעיף לא יחול במקרה של עיסוק בנושא רוחבי, שכן זה אינו נכנס בגדר המושג "עניין פלוני". בתוך כך, ייתכנו מצבים חריגים בהם עובד טיפל בעניין הנחזה כנושא רוחבי, אך נסיבותיו הפרטניות עלולות בכל זאת ללמד כי מדובר היה בטיפול בעניינו הספציפי של גורם ספציפי, ולפיכך להוביל לתחולת הסעיף על אותו עניין.

ו. **המגבלה אינה תחומה בזמן** – הגם שהסעיף חל כאמור ללא מגבלת זמן, בית המשפט המחוזי קבע כי בפרשנותו יש בכל זאת לתת משקל לסוגיית הזמן שחלף. בעניין פוגל, הצביע בית המשפט על הפער בין סעיף 2 לבין יתר סעיפי החוק, ובפרט עמד על המוחלטות של סעיף 2 לעומת הזמניות של יתר הסעיפים, וכן על כך שגם החשש הגלום בסעיף 2, לרבות החשש מפני פגיעה באמון הציבור, הולך ופוחת ככל שחולף זמן ממועד הפרישה. לפיכך, על מנת ליישב את הפער עליו עמד בית המשפט בין קביעת המחוקק בנוגע למוחלטות הסעיף לבין תכליות החוק המקבלות מענה ככל שעובר זמן רב יותר ממועד הפרישה, נקבעה בעניין פוגל נוסחת איזון בין האינטרסים השונים, המשתנה בהתאם לחלוף הזמן:

- (1) במהלך שנת הצינון הראשונה - יש לפרש את רכיבי הסעיף בצורה דווקנית ומגבילה.
- (2) בחלוף למעלה משנה מיום הפרישה - ניתן לצקת משמעות רחבה יותר לרכיבי הסעיף, באופן שירכך את המגבלה ויצור איזון ראוי ומידתי בין תכליות חוק הצינון לבין הפגיעה בחופש העיסוק.

ביתר פירוט, נתייחס עתה לאופן בו יש ליישם את נוסחת האיזון ביחס לרכיבים המרכיבים את הדרישה ל"עניין פלוני של אדם פלוני":

"עניין פלוני" - בחלוף שנה מיום הפרישה מהשירות הציבורי, **שינוי** מהותי בעניין שבו טיפל הפורש בזמן כהונתו בשירות הציבורי עשוי לעלות כדי **עניין חדש**. כך למשל, שינוי בנכס קיים או בקשה חדשה המתייחסת לאותו הנכס או העסק שבעניינו עסק הפורש בעבר ייחשבו כעניין חדש. עם זאת, ככל שמדובר בהחלטה חוזרת ונשנית שיש לקבלה באופן שוטף מדי זמן קבוע או כאשר מדובר

⁵ בג"ץ 785/14 מסרי נ' מדינת ישראל - רשות המיסים (נבו 18.5.2014).

⁶ יצחק אליאסוף "חוק שירות הציבור (הגבלות לאחר פרישה) התשכ"ט-1969" **עבודה חברה ומשפט** יב 341, 359 (2010) (להלן: **אליאסוף**).

בניסיון לשנות או לבטל החלטה שהתקבלה בזמן כהונת הפורש, וכן גם כאשר מדובר באיחוד עניינים, כאשר הפורש עסק במהלך כהונתו בשירות הציבורי בחלק מהעניינים, אך ישנו קושי ליצור חיץ אמיתי בין העניינים, יהיה מקום לשקול לראות זאת כאותו עניין לעניין הסעיף, כאשר אף בהקשר זה יינתן משקל לחלופי הזמן.

"אדם פלוני" - בחלוף שנה מיום הפרישה, יש לקחת בחשבון שינוי אפשרי במיהותו של 'אדם פלוני' באופן שיוציא את הפורש מתחולת המגבלה. כך למשל שינוי באישיות המשפטית, או למשל בהעברת זכויות בנכס שאודותיו סבה ההחלטה, עשויים להיחשב לשינוי פרסונאלי לעניין הסעיף. מכל מקום, בשים לב לכך שעסקינן בסעיף שהפרתו מהווה עבירה פלילית, ולכך שסעיף 2 קובע איסור שאינו מוגבל בזמן, יש לבחון נסיבותיו של כל מקרה בקפדנות ולנהוג בזהירות במתן פרשנות באשר לתחולתו של הסעיף בנסיבותיו של פורש מסוים משירות הציבור.

פרשנות סעיף 3 לחוק:

8. סעיף 3 לחוק קובע מגבלה האוסרת על סוג מסוים של עובדי ציבור שייקבעו, לייצג בפני מי שהיה כפוף להם ערב פרישתם מהשירות הציבורי, וכן מגבלה האוסרת על עובד הציבור לבקש ממנו שהיה כפוף לו בתקופת שירותו הציבורי להעניק זכות לו עצמו ולצורך עסקו, וזאת, כל עוד לא חלפה שנה מהמועד שבו פסקו יחסי הכפיפות. לשם הנוחות יובא להלן הסעיף כלשונו:

"מי שפרש משירות הציבור וערב פרישתו היה נמנה עם סוג עובדים ששר המשפטים, באישור ועדת העבודה של הכנסת, קבע בתקנות לענין חוק זה בהתחשב עם אופי תפקידם – לא ייצג אדם לפני עובד בשירות הציבור שהיה כפוף לו ערב פרישתו, ולא יבקש ממנו להעניק זכות לו עצמו ולצורך עסקו, בין בהסכם ובין כמעשה של רשות, כשהענקת מסורה לשיקול דעתו של אותו עובד; והוא, כל עוד לא עברה שנה אחת מהיום שבו פסקו יחסי הכפיפות."

9. במסגרת התכליות השונות של חוק הצינון, שפורטו לעיל, המגבלות שבסעיף 3 לחוק נועדו למנוע מצב בו מי שהיה איש ציבור ינצל בתקופה הסמוכה לאחר פרישתו את **המעמד והקשרים** שנוצרו בתקופת כהונתו בשירות כדי לקדם עניינים אישיים או עסקיים. כמו כן, הסעיף מבקש להתמודד עם החשש שמא יחסי הכפיפות שהתקיימו יובילו את עובד הציבור המכהן לבכר את האינטרסים של הפורש – שהיה בכיר ממנו בשירות הציבורי – על פני אינטרס הציבור עליו הוא מופקד.

10. בהתאם לאמור בחוק, המגבלות שנקבעו בגדרו של סעיף 3 יחולו על פורש אשר ערב פרישתו נמנה עם סוגי העובדים שנקבעו בתקנות בהתחשב באופי תפקידם; ובלבד שבינו ובין עובד הציבור המכהן התקיימו "יחסי כפיפות" ושטרם חלפה שנה ממועד סיומם. מדובר למעשה בשלושה תנאים מצטברים שבהתקיימותם יחולו המגבלות שבסעיף על עובד ציבור שפרש מהשירות. יצוין כי גם הפרת הוראת סעיף זה מהווה עבירה פלילית שעונשה – שישה חודשי מאסר.

א. **סוגי העובדים** - סוגי העובדים שעליהם יחולו המגבלות המפורטות בסעיף, נקבעו בתקנות שהותקנו בשנת 1975⁷, כדלקמן:

סעיף 3 לחוק יחול על מי שפרש משירות הציבור, ונתקיים בו אחד מן התנאים שבסעיף קטן (א) יחד עם אחד מן התנאים שבסעיף קטן (ב).

⁷ תקנות שירות הציבור (הגבלות לאחר פרישה) (איסור ייצוג), תשל"ו-1975 (להלן: **התקנות**)

- (א) (1) הוא מדורג באחת מחמש הדרגות העליונות של הדירוג האחיד הנהוג בשירות הציבור, או של דירוג אחר הנהוג בו ;
- (2) משכורתו אינה נמוכה מן הדרגה החמישית מבין הדרגות העליונות של הדירוג האחיד ;
- (3) הוא חייל בשירות קבע בצבא-הגנה לישראל, שוטר במשטרת ישראל או סוהר בשירות בתי הסוהר, הנושא דרגת רב-סרן, רב-פקד או רב-כלאי, לפי הענין, או דרגה גבוהה מהן, או שהדרגה הקבועה בתקן לתפקיד שהוא ממלא היא אחת מן הדרגות האמורות, או גבוהה מהן.
- (ב) (1) היה מוסמך ליתן החלטה - לבדו או עם אדם אחר - בקשר לעסקה, או ליתן רשיון, היתר, פטור, מענק או זכות אחרת ;
- (2) היה מוסמך ליתן המלצה או חוות-דעת - לבדו או עם אדם אחר - בקשר לדבר האמור בפסקה (1) ;
- (3) היה ממונה על עובד בשירות הציבור המוסמך ליתן החלטה, המלצה, או חוות-דעת כאמור בפסקה (1) או (2).

נדרש כי עובד הציבור שפרש יעמוד בקריטריונים שלעיל, הן לעניין הדרגה והן לעניין החזקת הסמכויות.

ב. **קיומם של יחסי כפיפות** – יחסי כפיפות לעניין הסעיף מתאפיינים, ככלל, וכעולה גם מהתקנות, בדירוג ההיררכי ובסמכותו של עובד הציבור שפרש ליתן הוראות לעובד הציבור המכהן.⁸ בהתאם למאפיינים אלה, נדרש כי עובד הציבור שפרש יהא ממונה ומוסמך להורות לעובד הציבור המכהן, שבפניו הוא מבקש לייצג אדם אחר או שממנו הוא מבקש לקבל זכות לעצמו ולעסקו, על מנת שמגבלות הסעיף יחולו בעניינו. יובהר עם זאת, כי הוראות הסעיף יחולו גם מקום בו עובד הציבור הפורש היה מוסמך להורות לעובד הציבור המכהן, אף אם לא היה מצוי בדירוג היררכי גבוה יותר. המבחן המהותי לעניין זה הוא סמכותו של עובד הציבור הפורש להורות לעובד הציבור.

ג. **חלופת הזמן ממועד סיום יחסי הכפיפות** – המגבלות שבסעיף 3 יחולו במשך שנה אחת ממועד סיום יחסי הכפיפות – קרי, ממועד בו יחסייהם של הפורש משירות הציבור ועובד הציבור אינם מתאפיינים עוד בדירוג היררכי ובסמכותו של הראשון להורות לאחרון – ולא ממועד פרישתו של עובד הציבור (בדומה למגבלות שקבועות מכוחו של סעיף 4 לחוק). בהקשר זה יוער, כי לא ניתן לקבל היתר לסטות מהוראות סעיף זה או לקיצור פורמלי של הוראת הסעיף (להבדיל, כאמור, מהיתרים שניתן לקבל על מנת לסטות מהוראות סעיף 4 ו-5 לחוק).

⁸ אליאסוף לעיל ה"ש 5, בעמ' 361